

Gospod Urban.

Spisal Julij Slapšak.

Gospod Urban je bil silno dober človek. Pomagal je rad v vsaki sili in potrebi. Otrokom je rad dajal kruha in sadja, pa tudi denar in celo igrače, n. pr. frnikole, take majhne kroglice, ki so jih tokolali malčeti za kratek čas. Tudi drobnih ptičic ni pozabil; skrbel jim je za živež in streho. O gospodu Urbanu se je res lahko reklo, da je imel „odprte roke in srce za trpečega brata“, kakor je takó lepo zapel naš milosrčni obsoški slavček, pesnik Simon Gregorčič.

Samo eno napako je imel gospod Urban: prevroče in prehude krvi je bil. Silno rad se je zjezil, hudo zjezil. Oj, kar pokalo je v njem od jeze, in renčal in pihal in puhal je okoli sebe, kakor da je obseden. Takrat ga je bilo res treba pustiti na miru; najboljše, kar bežati od njega. Zakaj ob takih prilikah je bil cel sršen in je opikal vsakega, kdor se mu je ustavljal in se mu ni maral ogniti s pota.

A kakor ga je silna jeza naglo zgrabila, tako ga je tudi naglo popustila: okrog se je obrnil gospod Urban, pa je bil dober. In če še ni bil daleč tisti, nad katerim je stresal jezo, ga je poklical navadno gospod Urban nazaj. In če se je vrnil in stopil zopet predenj, mu je naglo segel prijateljsko v roko in rekel: „Nikar ne zameri, saj veš: moja vroča, huda kri — da bi jo!“ Velel mu je sestiti, sam si je pa veliko prizadeval, da bi mu postregel kakor brat bratu. „Da bi jo, to vročo, hudo mojo kri!“ se je jezil gospod Urban sam nad seboj še vedno. „Star sem že, pa se mi še ni shladila in umirila, da bi jo!“ . . .

No vidite, tak je bil gospod Urban: dober in usmiljen kot ptica pelikan; pa tudi hud kot sam sršen.

Pa se je prigodilo, da ga je sosed pokrivem obdolžil.

O, to je bil ogenj v strehi! Gospod Urban je bil tako razdražen, da je kar skakal. Konec nesperazumljenja je bil ta, da je zavihтел gospod Urban svojo palico visoko po zraku ter zažugal sosedu: „Tožit te grem, pa je amen! Zaprô te naj kakor lopova hudodelca, da boš pomnil, kdaj si mene, gospoda Urbana, pokrivem obdolžil, nepridiprav ti hudobni!“

In pri tisti priči se je okrenil gospod Urban in je šel res tožit soseda. Pa ne v domače mesto, ampak naravnost v Ljubljano. „K jezičnim dohtarjem grem; dohtarjem pravice ga izročim tega lopova, pa naj delajo z njim, kar hočejo. Magari če ga denejo iz kože ali pa pribijejo na križ — meni nič ni mar!“ Tako je rohnel in sikal skozi zobe gospod Urban pa hitel na vlak.

Tako hudo raztogočen in užaljen pa še ni bil izlepa gospod Urban, Še po potu je od jeze pihal in puhal ter zamahnil zdajpazdaj srdito s palico po zraku, kakor bi kóga pretrepaval. Znanci, ki so ga srečavali, niso prav vedeli, ali je to gospod Urban ali ne — tako ga je spremenila silna jeza in togota ter mu kar preveč spačila obraz.

„Bô, pa je še dosti časa do vlaka?“ si je dél gospod Urban sredi pota. Pogledal je na uro. Kazalca sta pa pokazala, da je treba hiteti, hiteti, če hoče še priti na vlak. „Hu, hu!“ je zapihal gospod Urban še silneje kot prej in hitel, hitel. Silen pot mu je tekkel po rejenem licu, od jeze razpallenem. A on se je le podvigoval na vso moč; o pravem času še je hotel, je moral priti na kolodvor. Ali ko je prisopihal do domačega mesta, do predtrga, pa mu je počilo na uho znano, zrak vznemirjajoče hropenje in lomastenje. „Da bi te!“ je viknil nevoljno gospod Urban tedaj. Vedel je predobro, da se tako sliši od prihajajočega vlaka. In res, komaj je storil še nekaj korakov, že je zabrlizgal vlak in skoro nato se je že ustavljal na postaji.

„Ha, še ga dobim!“ je vzkliknil zadovoljno gospod Urban. „Vlak stoji pet minut, jaz pa smuknem skozi tale ‚tunel‘ in bom že v treh minutah na kolodvoru.“

Takrat je bil dospel gospod Urban ravno do mestnega predora. Naglo se je bil okrenil in stopil vanj.

Mestni predor, navadno „tunel“ imenovan, to je bila zelo ozka ulica, ki je držala pod zemljo in vezala vztočni del mesta z večernim. Pa poudarjati je treba: zelo ozka ulica je bila to; dva taka debeluharja, kakor je bil na priliko gospod Urban, bi se bila že kako prerila naprej, ne rečem, da ne, ako bi bila — vsak od druge strani prišedši — butnila skupaj sredi podzemeljske ulice, toda vstric bi bila mogla pa težko, težko korakati po predoru.

O to jo je urno brisal gospod Urban po ozki ulici skozi predor! Skoro do srede jo je že primahal, do tja, kjer je mal ovinek in je počez nad glavo zataknjen močan drog, ki veže zid z zidom, postavljen za ponočno luč. Tam na sredi predora pa, o neprilike! — pride težko sopečemu gospodu Urbanu nasproti mesar, ki je peljal na dvokolesnem ročnem vozu čeber vode v mesnico. Voz ni bil kdovekako širok; dosti pa, da je zavzel vso ozko pot, da je zagozdil vso siromašno širino predora.

„Dober dan, gospod Urban!“ je vljudno pozdravil mesar in se odkril. „Kam pa tako naglo, kam pa se vam tako mudi, če smem vprašati?“

„Hu-hu-hu-hu! Meni se zelo mudi, jaz moram še na vlak. Ognite se naglo, da morem dalje!“ je vpil in prosil obenem gospod Urban v eni sapi in gledal debelo, črno predse.

„Dètè, dètè, to je pa nerodno, to je pa smola, to!“ je vzklikal mesar, mencial pred vozičkom. „To je pa nerodno, to je pa smola, to, dètè, dètè!“ je vzkliknil in zmajeval z glavo.

„Naglo, naglo! Tukaj ne bova stala, storite, kakor veste, da bo prav, jaz moram dalje!“ je priganjal gospod Urban, tleskal nevoljno z jezikom ter silil v mesarjev voz. A naprej se le ni mogel splaziti, je bil le prehud trebušnik.

„Kajpak, tukaj ne bova stala, to se ve; naprej pa tudi ne moreva, oj smola, pravim. Ampak vam se mudi, vem, na kolodvor; meni pa, vam rečem, da res, v mesnico. Toda vi ne greste nazaj, jaz pa, kajpak, tudi

ne, pa ne zamerite! Zato pa: glejte, kar tu-le gor se obesite za roke na drog, jaz pa spodaj zmuznem hitro z vozom naprej. Ha, prvi niste, zadnji pa menda tudi ne, ki je že in ki se bo še ravnal po mojem nasvetu.“

Tako je govoril mesar. Gospodu Urbanu se je zelo, zelo mudilo. Brez besede je prislonil tedaj palico ob zid, nehote in nevede pljunil prav po kmečko v roke, pa se zagnal in oprijel z rokama srečno za drog, potem pa se zavihtel z nogama nakvišku. Saj je čisto modra ta: Gospod Urban povisi za hipec na drogu, mesar pa naglo odpelje vodo naprej; potem pa stopi urno gospod Urban in še bo ujel vlak. Saj za tiste vinarje mu ni, ki jih bo moral plačati za kazen, ker bo kar skočil brez voznega listka na vlak. Da ga le še ujame, kaj za tiste vinarje!

„Zdaj pa le naglo potegnite voz naprej!“ je zavpil gospod Urban, na drogu viseč, s težko sapo.

Mesar je sklonil glavo in hrbet in potisnil naglo voz pod gospodom Urbanom naprej. A glej nesreče! Kakor je hotel hitro smukniti mesar z vozom naprej, je bil le še prepočasen — ali pa gospod Urban preveč težak ali pa je bilo oboje. Zakaj ravno tedaj, ko je bil voz z vodo pod gospodom Urbanom, se je natrohnili drog pod silno težo podal, zahreščal in prelomil. In nič drugega ni reklo kakor: štrbosk! štrbumf! — in voda je plivknila in zapljusknila na vse plati, gospod Urban se je pa kopal v studeni vodi v mesarjevem čebru... In preden se je dodobra zavedel svojega, ne ravno prijaznega položaja in preden se je mogel izkobacati iz nasilne kopeli, je že zažvižgal vlak, zahreščal in zapiskal, pa oddrdral dalje.

(Konec prih.)

† Francetu Možku - Mokriškemu.

(Umrli 24. junija 1911.)

Ki ljubil ga je žive dni,
na grobu sveti križ stoji.
(Napis na grobu.)

1.

Poslavljala se je pomlad,
odpravljala se je pomlad,
prijateljica tvoja,
na jug v svoj bajni grad.
A ti prijatelj moj, moj brat,
zakaj pa ti, zakaj pa ti
zaželel si od tod?

„Zaželel sem k majki,
ki me je vabila
za seboj v nebo!“
A nas si pustil same!
Ah tiho, kar čez noč
si se od nas poslovil,
prijatelj moj, moj brat!

2.

Kdo nam bo zdaj pel
o pomladi rosni,
ko gre kmet orat
in vesel sejat.
ko gre deca brat
ročic pisanih,
da ozaljša kip
božje Matere
sredi cvetnih trat?

Kdo nam bo zdaj pel,
kak se ziblje klas,
ajdov cvetec bel
kak sladkó dehti,
da se kar gubi